

Voor de jongeren onder mijn lezers: de goedlachse man hiernaast was een socialist. Joop den Uyl van de linkse PvdA [Partij van de Arbeid – mocht je niet weten wat deze afkorting betekent]. Toen hij in 1973 minister-president van Nederland werd [je weet wel, zoiets als premier Schoof probeerde te zijn], had ie 't over 'fundamentele maatschappijverandering' – de blaag. Nou, ik kan je vertellen, hij smiet ons geld over de balk. De man leefde in een wolk, een illusie. Hans Wiegel – je weet vast wel, van de VVD – had dat goed door. In een debat priemde hij zijn wijsvinger richting Den Uyl en riep: "Sinterklaas bestaat, daar zit-ie!"

Helemaal bont maakte Joop den Uyl het toen zijn kabinet aantrad. "Waar visie, waar uitzicht ontbreekt, komt het volk om," luidde de uitsmijter van zijn regeringsverklaring die hij in 1973 aflegde in de Tweede Kamer. Daarmee citeerde deze ex-gereformeerde socialist vrijmoedig, ik zou haast zeggen schaamteloos, uit het bijbelboek Spreuken (11:14). Je moet het lef maar hebben! Als je die woorden nu terugleest, begrijp je ex-premier Mark Rutte opeens heel goed. Hij sprak veertig jaar later heldere taal: "Visie is als de olifant die het zicht belemmert." Hij heeft het ook wel eens anders gezegd: "Als je visie wilt hebben, ga je maar naar een opticien." Dat was overigens niet erg origineel, want de liberaal Rutte parafraseerde met deze uitspraak de Duitse socialist Helmuth Schmidt die dertig jaar eerder al had gezegd. "Wer Visionen hat, sollte zum Arzt gehen."

Kijk, zo boeiend kan politiek zijn: De *socialist* Den Uyl zei dat we niet zonder visie kunnen. De *liberaal* Rutte vond visie maar lastig en gebruikte daarbij een gedachte van de *socialist* Schmidt die daarmee in de verkiezingsstrijd in 1980 afstand nam van het gedachtengoed van zijn *socialistische* tegenstander Willy Brandt, die ook "wel eens last had van visie".

Visie – het woord is afgeleid van het Latijnse werkwoord *vidēre*, dat *zien* betekent. Je herkent er ook het woord *visioen* in: *verschijning*, aanblik. In modern Nederlands heeft het woord visie een meer abstracte betekenis gekregen: inzicht, mening, toekomstbeeld!

De voetballer Johan Cruyff wist het beter dan Marc Rutte. Van hem is de inmiddels beroemde logische paradox "Je ziet het pas als je het doorhebt". Anders geformuleerd: je kunt pas visie hebben als je iets echt begrijpt. Het kan dus gebeuren: een voetballer met meer visie dan een politicus ...

*_*_*

Of 'nannen van voorbij' als Den Uyl, Rutte en Cruyff wel of niet aan visie hechtten, werd in het voorgaande wel duidelijk. Maar hoe zit het met politici van vandaag? Zijn er nu politici die echt de gevolgen begrijpen van wat ze zeggen en dus visie hebben? Gerrit Komrij, Nederlands schrijver (1944 – 2012) was somber: "Visie, de meeste parlementariërs denken dat het een automerk is."

Maar toch, het kostte niet eens veel moeite, ik vond twee politici met visie.

1. PVV-leider Geert Wilders – zijn visie: Breng de btw op boodschappen naar 0 procent; dat betalen we door te stoppen met ontwikkelingshulp. "Dan hebben ze misschien iets meer honger in Afrika, maar hier niet". Een visionaire uitspraak die tijdens een verkiezingsdebat gelukkig op gejoel in de zaal met zo'n 2000 studenten kon rekenen, maar wel voldoet aan het Cruyff-criterium, immers Wilders begrijpt goed wat de gevolgen zijn van wat hij zegt en hij meent het!
2. VVD-leider Dilan Yesilguz – haar visie: "Hoe haal je mensen uit de armoede? Door te zorgen dat werken loont." Helaas: nu leven 833.000 Nederlanders al op of onder de armoedegrens [niet-veel-maar-toereikend]. Maar als het beleid uit het verkiezingsprogramma van de VVD werkelijkheid wordt, *stijgt* dit aantal; er zijn dan 86.770 méér armoedelijders.¹ Yesilguz weet dit, het is een bewuste keuze! Dus: ook visie, wel een visie zonder solidariteit!

Niets is zo praktisch als een hout snijdende visie. Je kunt er over discussiëren, het er mee eens of oneens zijn, tegenpraak leveren. Bovendien, het in de praktijk waarmaken van een visie kan nogal eens op verschillende manieren. Je kunt het dus eens zijn met een visie, maar van mening verschillen over de realisatie daarvan. Dat is oplosbaar!

Nelson Mandela formuleerde het in 1998 heel helder: "De manieren waarop we onze doelen nastreven zijn afhankelijk van de context. Ze veranderen met de omstandigheden ook al blijven wij standvastig in onze toewijding aan onze visie." Bij [politieke] leiders met een visie weet je waar je aan toe bent, de visie bevat je wel of niet. Leiders die roepen dat het om daadkracht gaat maar geen sturende visie voor die daadkracht hebben, zijn als een zwalkend, stuurlaarsloos schip, je kunt er niet op vertrouwen.

*_*_*

Met het woord 'vertrouwen' komt een cruciale kwestie in zicht. Het vertrouwen in dé politiek is heel laag. De te simpele verklaring is: waar politieke visie ontbreekt is het vertrouwen gering. Maar het is ingewikkelder, want als we naar de *politiek* kijken, zien we – als in een spiegel – *onzelf*.

Wij leven in een samenleving die niet meer samen leeft. We leven in onderscheiden 'bubbels', daarbuiten treffen we elkaar niet meer, geven we anderen de schuld, vertrouwen we anderen niet. Er is geen sociale samenhang. Deze waarneming is geen verzinzel van mij, het CBS schreef het al in 2019. De hedendaagse politiek is het spiegelbeeld van onze versplinterde samenleving, waarin elke bubbel en elke politieke stroming zijn eigen gelijk claimt. En, zo toonde het CBS aan: *de stemmers op de politieke flanken hebben het minste vertrouwen in zowel de mensen buiten de eigen maatschappelijke bubbel als in de politiek*. Wat het ergste is: de politiek slaagt er niet in dit te doorbreken, integendeel! Het CBS schreef letterlijk²: "De kans dat iemand op deze partij [de PVV] stemt, is over het algemeen groter wanneer het vertrouwen

in de ander, in de politiek en in publieke en maatschappelijke instituties minder is." "Vertrouwen heeft een uniek effect heeft op de partijkeuze". Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat dit in 2025 anders is.

*_*_*

Visie is voorwaarde voor voorspelbaar, consistent beleid en vertrouwen. Eerder in deze blog beschreef ik twee visies die wél helder zijn maar waarmee ik het zeer oneens ben. Ik heb ook nog een andere visie in de aanbieding – om tegenspraak te leveren.

Wij staan en gaan voor een eerlijkere verdeling van inkomen, bezit, macht, kennis en zeggenschap.

We willen welzijn realiseren in plaats van alleen welvaart. Dat vraagt om een fundamentele maatschappijhervorming.

Dat lukt alleen met een proactieve overheid, die investeert in publieke voorzieningen en de publieke sector, een overheid die streeft naar grotere gelijkheid en minder kansenongelijkheid.

We koesteren het democratische proces, waarin we zoeken naar consensus en tegenspraak, voorop durven lopen, maar niet vervreemden van onze achterban.

Waar visie, waar uitzicht ontbreekt, komt het volk om.

Ik was nog net geen 30 jaar toen op 28 mei 1973 het kabinet-Den Uyl aantrad met deze visie [door mij samengevat in taal van nu], met ministers van PvdA, D'66, KVP, ARP en PPR [centrum-links dus]. Vijf maanden later brak de oliecrisis uit. Het kabinet maakte, op twee maanden na, met visie én veel interne tegenspraak de vier jaar wél vol.

Wat is er in 50 jaar toch gebeurd in de Nederlandse samenleving?

NOTEN

De foto in het mailplaatje is van Rene van Glabbeek, [zie hier](#)

1. zie Factchecker [Pointer](#)

2. zie de publicatie 'Statistische trends' van het Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019

3. citaat Wikipedia: De betrokken partijen vormden geen coalitie, maar gingen slechts ieder in meerderheid akkoord met de toetreding van bewindslieden tot het kabinet. Alleen PvdA en D'66 zagen het kabinet als een parlementair kabinet, de overige partijen beschouwden het als een extraparlamentair kabinet. Doel van het kabinet was het eerlijk delen van kennis, macht en inkomen.

MUZIEK

JOOST PRINSEN overleed op 3 november, 83 jaar oud. Hij vergezelde ons gezin tijdens soms lange autoritten in veel vakanties. We luisterden naar zijn 'Liedjes van de kouwe grond' op een cassettebandje. Thuis was hij er natuurlijk met baanbrekende kinderprogramma's.

Volgens muzikkenner Vic van de Reijt was Prinsen "Nederlands meest onderschatte zanger" en ik herken me in die woorden. Hij blijft dan ook vooral bij ons met zijn liederen. Met zijn timbre en dictie, met de mengeling van ironie en melancholie waarmee hij doet denken aan Jacques Brel, met zijn kwetsbaarheid als hij zingt over Frekie en het gedicht 'Ben Ali Bibi declameert.

* [Ben Ali Bibi de tovenaer](#) tekst: Willem Wilmink

* [Oorlogswinter](#) tekst: Levi Weemoedt muziek: Harry Bannink

* [Frekie](#) tekst: Willem Wilmink muziek: Harry Bannink

* [Zingende kinderen](#) tekst: Willem Wilmink muziek: Harry Bannink [met een prachtige muzikale vondst]